

Institut de
cultura: **ARXIU HISTÒRIC**
DE LA CIUTAT
Seminari d'Història
de Barcelona

Els jueus a la Barcelona medieval

Curs d'Història de Barcelona, 2004-2005

Col·labora:
Comissió Interdepartamental del Call
Ajuntament de Barcelona

Els jueus a la Barcelona medieval

Director: Jordi Casanovas Miró

Introducció: el context històric

- 13 d'octubre Aspectes històrics relatius a la presència jueva a la ciutat de Barcelona
Anna Rich (Doctora en Història Medieval)
- 20 d'octubre Fonts documentals i arqueològiques
M. Cinta Mañé (Arxivera de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona) - *Jordi Casanovas* (Secretari de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics)

La comunitat jueva

- 27 d'octubre L'organització de l'aljama segons les fonts cristianes i jueves
Ramon Magdalena Nom de Déu (Professor de la Universitat de Barcelona)
- 3 de novembre Els jueus en la vida econòmica de la ciutat: el crèdit
Prim Bertran (Professor de la Universitat de Barcelona)
- 10 de novembre El Call i la necròpolis de Montjuïc: topografia, materials epigràfics i darreres intervencions
Victòria Móra (Conservadora del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona) - *Jordi Casanovas* (Secretari de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics)

La cultura jueva

- 17 de novembre L'obra literària i jurídica dels jueus barcelonins
Eduard Feliu (President de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics)
- 24 de novembre La Disputa de Barcelona en el marc de les controvèrsies judeocristianes
Eduard Feliu (President de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics)

La crisi baixmedieval

- 1 de desembre L'avalot de 1391 dins la crisi de final del segle XIV
Manuel Forcano (Hebraïsta i escriptor)
- 15 de desembre Els conversos a Barcelona
Josep Hernando (Professor de la Universitat de Barcelona)

Cloenda

- 22 de desembre Els jueus a la Barcelona medieval: darreres reflexions
Yom Tov Assis (Catedràtic de la Universitat Hebrea de Jerusalem)

Des del segle IX, data de les primeres notícies sobre la presència de jueus a Barcelona, fins als darrers anys del segle XIV, quan es produeix el col·lapse de la seva aljama, nombroses són les dades al nostre abast sobre la seva activitat en tots els camps, des de les que estan íntimament lligades als afers econòmics, socioprofessionals o familiars, fins a aquelles que abasten aspectes relacionats amb la seva cultura, l'espiritualitat o la seva particular visió del món que els envoltava. Noves recerques documentals en camps fins ara parcialment explorats, un millor coneixement de les fonts hebrees, així com les més recents aportacions de l'arqueologia, no sempre exemptes de polèmica, permeten una visió més clara i matisada del complex paper que els jueus jugaren en la Barcelona medieval.

El programa d'aquest curs, organitzat en col·laboració amb la Comissió Interdepartamental del Call de Barcelona, es proposa bàsicament oferir una visió actualitzada dels nostres coneixements sobre els jueus de Barcelona des de perspectives molt diverses, tant històriques com filològiques i arqueològiques. Una primera part ens introdueix a grans trets en les diferents etapes que configuraren el marc històric, amb especial referència a les fonts al nostre abast i les possibilitats de recerca futura. Una segona part aborda l'anàlisi de les estructures de govern de l'aljama, amb especial menció a les fonts hebrees, així com als mecanismes del desenvolupament artesanal i professional dels jueus, dins el qual el crèdit juga un important paper. Dins aquest mateix apartat es posa especial èmfasi en la configuració del Call, objecte de recerques molt recents, i en les restes materials de la seva necròpolis. La cultura en un sentit molt ampli és l'objecte del tercer apartat, que culmina amb la figura de Hasday Cresques, un personatge clau per entendre els moments crítics que desembocaren en l'avalot de 1391 i en l'agudització del problema convers, motius centrals de la quarta secció organitzada a l'entorn de la crisi baixmedieval. El curs es tanca amb una sessió recapitulatòria articulada al voltant del paper que realitzaren els jueus de Barcelona dins el marc general de les aljames catalanes i molt especialment del de la societat cristiana dominant.

La durada del curs és de 15 hores, i les sessions tindran lloc els dimecres, entre el 13 d'octubre i el 22 de desembre de 2004, de 19 a 20,30 hores, a la sala d'actes de l'Arxiu Històric de la Ciutat.

Inscripció: 60 euros.

Assistència a conferències sense matriculació: 6 euros/conferència.

Per formalitzar la inscripció cal fer el pagament a qualsevol oficina de la Caixa de Pensions, al compte corrent: Institut de Cultura de Barcelona, 2100 3236 83 2200065134, codi *curs Jueus*, i trametre el comprovant de l'ingrés, per correu o fax, a l'Arxiu Històric de la Ciutat-Seminari d'Història de Barcelona.

Arxiu Històric de la Ciutat Seminari d'Història de Barcelona

Casa de l'Ardiaca

Santa Llúcia, 1

08002 Barcelona

Tel. 93 318 11 95 / Fax 93 317 83 27

Email: shb@mail.bcn.es